Նo. 4670 — 1881 ՅՈՒՆԻՍ 15 ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԷՍԻ — 22 ԻՒԼԻՍ ՍԷՆԷ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՅՈՒՆԻՍՈ 27 ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԷՍԻ — Նo. 4670

Մասնաւոր Էջ-ֆեար

ՄԻԻՆԱՏԻՍ ԷՐՃԻԵԱՍ

ՏԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպոլ իչին
Պիր սէնէ մէհիտիյէ 8
Ալթը այ » 4
Իւչ » » 2

Պիր նիւսխէ 20 փարա։

Թաշրալար իչին
Պիր սէնէ, մէհիտիյէ 10
Ալթը այ » 5
Բօսթա իւճրէթի պիզէ այիտ տիր։

20 ՓԱՐԱ.

١٢٩١ ՀԱԶԻՐԱՆ ١٥

١٢٩٨ ՐԷՃԷՊ ٢٩

ԻԼԱՆԼԱՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթըրը 3 ղշ
Իքինճի » » » 2 ղշ
Իւչիւնճիւ » » » 1 Ղ

Իլան սըրասընա գօնուլմուշեան իլանաթ ու իխթարաթըն սաթըրը 5 Ղշ

Մէքթուպլար Կ. Թ. Փանոսեան խսմինէ եազըլըր

Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէնյէնպիհ-պազարընտա իրսի խանընտա Ն. 41։

20 ՓԱՐԱ.

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բէթրէսպուրգ, 24 յունիս

Ժէնէրալ Ինեաթիէֆ, Պուլկարիսթան ահվալինէ տայիր Մ. Զանդոֆ թարաֆընտան ալտըղը պիր մէքթուպա ճէվապէն, Ռուսիա, Պուլկարիսթանը գուրթարմագ իւզրէ, գանընը ֆէտա իթիֆաքէն սոնրա, Պուլկարիսթան ահվալը տախիլիէսինէ միւտախէլէ իթիմէքտէ պուլունմատըղընը, վէ իմարէթին մանուրիէթի, ասայիշի վէ հիւսնի իթիլաֆը իչին թէմէննիաթ իլէ իքթիֆա իտէճէկինի, վէ Պուլկարիսթան խրտմէթինտէ պուլունան Ռուսիա զասպիթլէրինին, Ռուսիա հիւքիւմէթինէ թապի օլմասընը պէճէան իլէմիշ տիր։

Ռիվաեէթէ կէօրէ, ժէնէրալ Ինեաթիէֆ թարաֆընտան Ռուսիա մէսարիֆի ասքէրիէսինտէ 150 միլեոնտան 200 միլեոն ֆրանգ մըգտարը թէնզիհաթա գարար վերիլէճէք տիր։

Լօնտրա, 25 յունիս

Մէճլիսի մէպուսանտա, սըր Զարլս Տիլք վագը օլան պիր սիւաէ ճէվապէն տէմիշ տիր քի, Գըպրըս մուդաֆէնանմէսինէ տայիր Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթիյլէ Պապը Ալի միեանէլէրինտէ ասլա մուխապէրաթ օլունմամըշ տըր։ Մուգաֆէյի մէզքուրէ, բոլիթիգաեա մուվաֆիգ տէյիլ իսէ տէ, շիմտի պիրտէն պիրէ անտէն բիւճու թիմէք միմքին տէյիլ տիր։

Սըր Զարլս Տիլք տիկէր պիր սիւալ ճէվապէն, Իրան տէվլէթինէն, Գարուն նէկրի իւզրինտէ սէյրի սէֆայինէ սերպէսթիէթ թիասընա հէնուզ հազը պուլունմատըղընը պէճէան իթիմշ տիր։

Բէթրէսպուրգ, 25 յունիս

Թուլան [illegible] Բրէնա Լօպանօֆ (սապէգ Տէրիսատէթ Ռուսիա էլչիսի) խարիճիէ նէզարէթինէ թային օլունաճագ տըր։

Բէշթա, 25 յունիս

Մաճարիսթանտա իճրա օլունան ինթիխապլար հիւքիւմէթէ միւսայիտ տիրլէր։

Պէրլին, 23 յունիս

Բրէնա Պիզմարգըն խասթայըղը աղրըլարմըշ տըր։

Մէգսիգօ, 25 յունիս

Մէգսիգօ շըմէնտըֆէրի իւկէրինտէ սէհնէթլի պիր գազա վուգու պուլուպ, 200 քիշի թէլէֆ օլմուշ տուր։

Բարիս, 26 յունիս

Մէսէրիալ Տիրլոմաթիզ զաղէթասը, Պապը Ալինին տայինէրիյլէ տօղրուտան տօղրուեա ուղլաշմասընտա մէնաֆիյի ապիմէսի օլաճաղընը պէճէան իլէ, իշպու իթիլաֆը, տէվլէթի Օսմանիէնին բոլիթիգաճա վազիէթինի թահդիմ գըլմասընը, վէ միւտախէլէյի էճնէպիէնին էօնիւնիւ ալմըշ պուլունաճաղընը իլամէ իտիեօր։

Թան զաղէթասը, Մէսէրիալ Տիրլոմաթիզին միւթալաաթընը թահսին էյլէմիշ տիր։

Էքսէր զաղէթալար, Թարապլուստա ասքէրի Օսմանիէյի ճէտիտ իգամէսինէն, հուտուտ աշիրէթլէրի միեանընտա հէլէճան հուսուլէ կէլէճէկի ճիհէթիլէ, թունուսուն ճէնուպ ճիհէթինտէն 32 քիլոմէթրո ուզաղտա պուլունան կապէսնամ մէվգինին իսթիլասընը թալէպ իտիեօրլար։

Թունուս, 26 յունիս

Դօրս վէ Շաղալ նամ ֆրանսըզ թօբչէքէր սէֆինէլէրի, Կապէս քէօրֆէզինտէ վագը Զէրժիս նամ ատաեա կէօնտէրիլմիշլէր տիր։

Պէկրատ, 26 յունիս

Բրէնս տիւն ագշամ պուրաեա վասըլ օլուս։

Սըրպ հէյեէթի միւտիրանընընն թէպէտիւլինէ տայիր, Վիէննա զաղէթասընը թարաֆընտան նէշր օլունան հավատիսլէր պիասալ ու էսաս տըրլար։

Պիւքրէշ, 26 յունիս

Մէհմիսի մէպուսան, վիւքէլանընն բէյինէ բաղմէն, Բուսանիա տէմիր եոլլարը թանվիլաթընընն պիրլէշմէսի լայիհասընը թէֆթիշ ու թէտգիգէ մէմուր օլան գօմիսիոնուն բաբօրթասու գարարլարընը գապուլ էյլէմիշ տիր։ Մէգբիւր բաբօրթասա, հիւքիւմէթ իլէ Պէրլին վէ Բաբ պանգալարը պէյնինտէ ագա օլունան մուգավէլէ բէտտա օլունարագ, թահվիլաթը աթիգա եէրինէ թահվիլաթը ճէտտէկ գայիմ իտիմէսի թալէպ իտիմշ տիր։

Բէյրութ վիլայէտա վէ մանիէ նազընը Մ. Պաթիանօ պու գարարը գապուլ իթմէտիկինի հիւքիւմէթ նամընա պէճէան էյլէմիշ տիր։

ԱԺԱՆՍ ԸՆԾԹԸՐ

Սաֆինա, 26 յունիս

Եունան սասքիրի էմրի իսթիլահա պաշլամագ իւզրէ, տիւն հարէքէթ իթմիշ տիր։ Հիւքիւմէթի Օսմանիէ, ասքէրի մէրքումէնին տէնիզէն նազլինէ միւսասաֆ իթմ. տիկինտէն, Անինօեա կիթմէք իւզրէ Սրթա քէսրիֆէնի տօլաշաճագ տըրլար։

Բէսմի զավէթանընն պու սապահ պէնտիրիկինէ կէօրէ, ասքէրի Օսմանիէ Սրթա Նահիյէսինի թախլիէ իտիպ, անճաղ պապը մահէլլէրաէ զաեէթ ճիւզի ասքէրի մուհաֆազա պրագմըշլար տըր։ Սրթա գալէսի տախի թախլիէ գըլընմաշ տըր։

Թահտտա վէ թէրքի արազիէ մէմուր օլան գօմիսիօնտա, Եունան մուրախասը պուլունան ժէնէրալ Սաբունջաքի, պու կիւն չէնտ նէֆէր զավէթան իլէ Գօրֆուեա կէլմիշ տըր։

Սաֆինատա մուդիմ Ֆրանսա սէֆիրի Մ. տը Մուլ, պու կիւն մէկէզունէն կիտիեօր։ Մէէզունիյէթին միւտտէթի մալիմ տէյիլ իսէ տէ, պիր խայլի միւտտէթ տէվամ իտէճէք տիր։

Ալմանիանընն Սաֆինա սէֆիրի Մ. տը Բաուվիչ, կէլէճէք բասրա [illegible] տիր։ Միւսիլիէյէհին զայլուպէթի էնանսընտա, Մ. Գոլշմիտ մասլահաթկիւզարլըգ մէմուրիէթինի իճրա էյլէէճէք տիր։

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Զրգան ճիւմա իրթէսի կիւնէն պէրու Պօրսամըզտա սիւքիւնէթի թամամ հիւքմ էյլէմէքտէ օլուպ, պինէէն ալէյհ էսհամը Ուսուսիէ ֆիեաթը հէյեէթի ասլիէսինտէ տուրկուն տուր։ Էվվէլկի կիւն 18.22 բարաեա սիւշիւքտէն սոնրա, 18 22 բարատա գաբանմըշ տըր։

Պու կիւն տախի Պօրսատա այնի սիւքիւնէթ հիւքմ իթմէքտէ օլուպ, 18.20 բարատա աչըլմըշ օլտուղու հալտէ, էօյլէտէն պիր սաաթ էվվէլէրէ գատար, այնի ֆիեաթ արազարընտա տէվամ իտէկէմիշ տիր։

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻՅԷ

ՐԷՍՄԻ

Ճէնէրալ Մուլթան Ասլան-Ալիզ Խան հազրէթլէրինին վաղբայի ֆոճիաեը չէհատէթլէրինտէ պուլունանլարընը մուհաբէմէի ալէնիեսի պու կիւն իճրա օլունաճաղը, վէ մահբէմէ մահէլլինտէ պուլունմաղ իւզրէ թապ իթտիրիմիշ օլան պիլէթլէր, թէվզի ԳԷԼԷՆԱԾՂԸ ճիհէթլէ, եէսինտէ պիլէթի օլմաեանդարընն մահբէմէ մահէլլինէ տախիլ օլամաեաճաղլարը թապիի պուլունմաքյլա, ճիւմլէեէ մալիւմ օլմաղ իւզրէ, իլանը քէյֆիեէթէ իպթիսար գէլէնոը։

Ինկիլիզ սէֆիրի լորտ Տէֆրին Լօնտրատա պուլունուղու էնատտէ, սէֆիրի սապէգ Մ. Կոչէն իլէ բէք չօգ միւրագաթ վէ միւզաքէրաթի իթմիշ, վէ կէրէք Ինկիլթէրանընն մէպէքի Շարդէսի վէ կէրէք բօլիթիգանընն ահվալը ումումիէսի իւզրինէ, միւշարիլէյհիմա պէյնինտէ բէք մուհիմ ֆիքիրլէր թատաֆի գէլէնմիշ տըր։

Սէֆիրի սապէգ Մ. Կոչէն, Տէրիսատէթտէն Լօնտրատա կիտէրքէն, Պէրլինատէ բրէնս Պիզմարգ իլէ տէ կէօրիւշիւպ, Անատոլու իսլահաթը մէսէլէսինին տերհալ մէզգրի թէտգիգէ վաղ օլունմասը իչին, բրէնսի միւշարիլէյհէ պաղը թէքլիֆաթտա պուլունմուշ սուրէ։ Անճագ, Վագրթ զաղէթասընընն պէճէանընա կէօրէ, թէքլիֆաթը մէզգուրէ բրէնս Պիզմարգ թարաֆընտան գապուլ օլունմամըշ, վէ պու սատէմի գապուլ, Ինկիլիզէրրա խարիճիէ նազընը Լօրա Կրանվիլին պիր աղ կիւճիւնէ կիթմիշ տիր։ Հաթթա պիր բիվուեէթէ պագընը իսէ, Ինկիլիզ սէֆիրի ճէտիտինէ պաղը թալիմաթը գաթիէ իթասը միւսամէմ օլուուղու հալտէ, բրէնս Պիզմարգընն հարէքէթի իւզրինէ, թալիմաթը մէզգուրէտէն սարֆը նազար օլունուպ, սէֆիրի միւշարիլէյհէ իճապ իսէն հալ վէ զէմանէ կէօրէ, հարէքէթ իթմէսի եօլունտա թալիմաթ վերիլմիշ տիր։ Պունունլա պէրապէր սէֆիրի միւշարիլէյհէ մուրախասիէթի քեամիլէ վերիլմիշ օլուուղու տա, էրպապը վուդուֆ թարաֆընտան իստատա օլունմադտա իմիշ։

—

Տայինէրլիմիզ իլէ պիր սուրէթի թէքիլիէ [illegible] էճնէպի տայինէրլիմիզ, Գալաթա սարրաֆլարընտան բիւսուրմ սիթթէյի պէհէմահալ իսթիրատ իթմէք իսթիեօրլար։ Գալաթա սարրաֆլարընն մէճմուի մաթլուպաթը 8 միլեոն 750 պին լիրատան իպարէթ տիր։ Միւսիրիս բաշա հազրէթլէրինին լայիհասընտա բիւսուրմ սիթթէյնին Գալաթա սարրաֆլարընտան իսթիրատ օլունմասը սուրէթի տախի իիթար իտիլմիշ տիր։ Ֆագաթ միւշարիլէյհ հազրէթլէրի սարրաֆլարա եիւզտէ տէօրթ ֆայիզ վերիլմէսինի թէքլիֆ էյլէօրլար իմիշ։

Էվվէլբալը տայինէրլիմիզ Գալաթա սարրաֆլարընա վերիլմէքտէ օլան ֆայիզ վէ բէս իւլ մալ ադէտլէրի հագգընտա բէք չօգ իթիրազաթ իթմէքտէ օլուուղլարը կիպի, բաշայի միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին լայիհալարընտա միւնասէբէճ եիւզտէ տէօրթ ֆայիզի տախի թէնզիլ իթմէք էմէլինի իզհարատան կէրի սուրմամաէօրլար։

Պիր գաչ կիւն էվվէլ, շայի օլտուղու իւզրէ, տային վէքիլլէրի պիւճաճէմիզտէ իրատ վէ մատարաֆընն մուվաֆֆէգիյէտէ տայիր թէատպիր թէքլիֆինտէ պուլունուրլար իսէ, ճանիպը Պապը Ալի թարաֆընտան պաղը թէատպիրի թաատրուֆիեէ իթթիհազլարյա, պիր գաթ տահա թէէմինի էֆքարը իչին տային վէքիլլէրինէ իրաեէ վէ անլէր իլէ մին զայրի ըէամ իսթիշարէ օլունաճաղը մէմուլ տուր։

Տէվլէթճէ էն զիեատէ մաթլուպ վէ միլթէզէմ օլան մատատէ, վարիատաթընն թէլէֆ վէ սարֆտան վիդայէսի վէ իզահիեատընը թէսհիլ իտէճէք պիր ուրէթատէ իսթիֆա վէ իտարէսի քէյֆիյէթի օլուպ, պու մադէսատէ վիսուլ իչին մէարիֆի էճանիպատէն տախի իսթիֆատէ գէլէնաճաղ տըր։

— (Վ-էբ.)

Տէրվիշ բաշա հազրէթլէրինին Արթատա միւթէվէճճիհէն հարէքէթի իթմիշ օլտուգլարընը եազմըշ իտի։ Միւշարիլէյհ հազրէթլէրի, ճանիպը Պապը Ալիտէն պաշ գօմիսէր սրֆտաթքյա, կէրէք թախլիէ գօմիսիօնտան մուռամէլաթընա վէ կէրէք թահտտահի հուտուտա գօմիսիօնտան իճրաաթընա նէզարէթի իտէճէքլէր տիր։

Լարիսա ֆէրդաի ասքէրիէսի գօմանտանը Հիտաեէթի բաշա հազրէթլէրի տախի գօմիսէր սրֆտաթքյա պուլունաճագլար։ Թախլիէ իշլէրինէ նէզարէթի իտէճէք օլան գօմիսիօնտա տիէլի էճնէպիէ թարաֆընտան նասոպ օլունան մուրախասընը, ճիւմլա կիւնիւ Տէրիսատէթտէն հարէքէթի իթտիքլէրի կիպի, թահտտահի հուտուտա մէմուր գօմիսիօնտան էրքանը էճնէպիէսի տախի, կէլէճէք ճիւմլա կիւնիւ Տէրիսատէթտէն հարէքէթ վէ ազիմէթ իտէճէքլէր տիր։

—

Ավսթրիա հիւքիւմէթի, Պէլգրատ վէ Միթրովիչա աէմիր եօլ խաթթլարընն պիրլէշմէսի մատատէսինէ դարար վերիլմիշ օլմասընտան տօլայը Պապը Ալիեէ պէճէանը թէշէքքիր իթմիշ տիր։

Մէղքիւր խաթթլարընն բլանը Վ.

Սըրպ հիւքիւմէթի թարաֆընտան Մ. Բոթոեա ինշատատը իմթիեազը վերիլմիշ օլան Վրանիա խաթթընը Պապը Ալի թանըմասընը, պիրլէշէճէք նօգիանընն նիշ օլաճաղը մուհագադաղ տըր։

Պիրլէշէճէք խաթթլար իչին իսլէճէք մատարաֆ, 800 պին լիրա թահսին օլունմադատա օլուպ, Պապը Ալի ամէլիաթը ինշալիեէ իչին պարան հիրշ իլէ պիր մուգավէլէ ադա իսէճէք կիպի կէօրիւնիւեօր։

Իշպու մուգավէլէ իլէ, Պապը Ալի վէ պարան հիրշ պէյնինտէ մուալլաղ օլան մէսէլէլէր տախի հալլ վէ ֆասլ օլունաճաղլար տըր։

—

Հօպարթ բաշա, պիր միւտտէթ տահա Լօնտրատա իգամէթ իչին մէէզունիյէթի իսթիհսալ էյլէմիշ տիր։

—

Կէչէն կիւն գալէյի Սալթանիէսէ պիր Օսմանլը պէյլիք սէֆինէսինի զարդ իտէն Սարբուլ Նամ Ինկիլիզ վապորունատան 20 պին լիրա թազմինաթ թալէպ իտիրմէքտէ իմիշ։

—

Մալիեէ նէզարէթի, ասքէրի թէկդիրատլէրին մաաշլարընա գարշըլըգ օլմագ իւզրէ, Դասթամանի վէ Թրապիզոն վիլայէթլէրի հասըլթընատան պիր միգտար հասըլաթ գարշըլըգ եէթիշմաղ էյլէմիշտիր։

—

Մա մէճմուանլյէ խապէր տալընտըղընա կէօրէ, Իթթիհատ բասթա իտարէսի վէ թէլէկրաֆ նէզարէթի իլէ Հայտար բաշատա իշլէթիճի շըմէնտըֆէր գումրանանտը տարասընտա ադտ օլունան մուդավէլէեէ նէզարէն, պունատան դէօրլէ Հայտար բաշատան Իզմիտ գատար օլան խաթթ իւզրինտէքի մէվգիֆլէրատ Իթթիհատ բասթարարընն պուլունուղու մէմլէքէթլէրին քեաֆֆէսինէ մէքթուպ վէ թէլէկրաֆ գապուլ օլունմասը թէնսիպ օլունմուշ։

—

Մուհաճիրինտէն քէնտի պաշընա զիրատթ իտէն թագմընընն եէթիշիրէճէքլէրի մահսուլաթատան իշպու սէնէսէն իթիբարէն, իւչ սէնէ միւտտէթլէ էօշիւր ալընմամասը, վէ ֆագաթ էհալիի մահէլլիեէ իլէ միւշթերէքէն զիրատթ վէ օրթագճըլըգ իսէն մուհաճիրինին իսթիխնասը, ճանիպը Պապը Ալիտէն վիլաեաթա էմր ու իշար օլունմուշ տուր։

—

Սէլանիքտէն Իսթանպուլ ղաղէթասընա եաղբմբշ օլան պիր մէքթուպուն խիւլասասէն թէրճէմէսի տիր։

Սէլամի բաշա թարաֆընտան հայաստաղարը էմրի թաագիպկնէ կէօնտէրիլմէքտէ օլան ասքէր ֆբրդասընը իճրա էյլէտիքէրի ֆիւթուհաթլար վէ մուզաֆֆէրիյէթլէրէտէն տօլայը պուրատա բէք չօղ պահս օլունտուղու կիպի, խարիճտէ տախի ղաղէթալար մուխպիրլէրի վէ սայիրլերի թարաֆընտան օլ պապտէ բէք չօղ պահսալար օլունմադտա տբը։ Հալպուքի ալէսսէվիեէ էսասը օմանան պու հիքաեէլերէ չօղլուգ էճելյէթ իթմէմէնիկի իխթար իտէրիմ։ Նասըլքի մուախխարէն տախի, շէհրին գաբուլարընտա, եարբմ թապուր ասքէր իլէ 32 նէֆէրատէն միւրէքքէպ պիր էշգբէա ֆբրդասը միեանընտա պիր միւսատէմէ վուգու պուլուպ, պու միւսատէմէտէ պիր խայլի էշգբեանընը գաթլ ու թէլէֆ իտիլիրլերինի եաղմբշ իսէնիղ տէ, հագբգաթը հալ մէգբիւբ նէթիճէտէն բէք ուզաղ տբը, նասըլ քի վուգու պուլան սայիր միւսատէմէլէրտէ տէ էօյլէ օլմուշ տուր։

Մ. Սութբրը տաղա աշբրմբշ օլան հայտուա չէթէսինէ կէլինճէ, պունուն էֆբատընտան հիշ պիրիսինին եա գաթլ իտիլմիշ վէ եախօտ էսիր թուրթուլմուշ օլտուղունա տայիր չիմտիեէ գառար հիշ պիր տէլիլ մէյատանա կէլմէմիշ տիր։ Հաթթա չօղլարընը պուրատա զանն իթտիքլէրինէ կէօրէ, մէգբիւբ էշգբեա ֆբրդասը գուվվէյի ասքէրիեէ ասլա թէսատուֆ պիլէ իթմէմիշ տիր. վէ պունա տա խպաթ չուտուր քի, շու էանատէ մէգբիւբ ֆբրդանընն պիլճիւմիէ ազալարը Մաքէտոնիատան բէք ուզագտա օլուպ, ամբոյ օլտուգլարը պէտէլ ագճէսի։

Մ. Սութբրընն տաղա աշբրմբշ ղնա տայիր Սթէնտրբա ղաղէթասընընն իթտիկի նադլիեէթէ զիեատէսիյէ էճելյէթ իթմիշտիր։ Մէգբիւբ ղաղէթանընն մուխպիրի, պիր թագբմ խատասէլէրինատէն պաշգա, ղաեէթ մահսուլատ պիր դուվվէյի խէեալիեէեէ տախի մալիք օլմալը տբը, զիրա վիրտիկի մալիմանթն էքսէրիսի, պուրատա քիմսէեէ, վէ հաթթա Մ. Սութբրա տախի մալիմ տէյիլ տիր։

Նասըլ քի Մ. Սութբրա վէրիլմիկինի պէեան իթտիկի խաքէնճէ, վէ քէզալիք մուֆարագաթ կիւնիւ, մէրգում Մ. Սութբրա քէշիտէ գբլբնմբշ օլտուղունու պէեան իյլէտիկի պիւյիւք զիեաֆէթի, մուխպիրի մէրգումունն անճագ խէեալի իչինտէ պուլունմուշտար տբը։ Եօգսա, Մ. Սութբը, իհթիմալ տբը քի կիւզէլ պիր սէրմանէ իրտէ իյլէտիկի ճիհէթլէ, հայտուտալը թարաֆընտան միւքէմմէլ ուրէթատէ գայրբմբշ տբը, վէ եաղընբշ, պիր մահէլլատէն տիկէր պիր մահէլլէ նագլի մէսքէն խիլմէսինէ մէճպուրիեէթ հասըլ օլտուղունա, մէրգում եօրկունլուգ հիա իյլէմիշ տիր։ Մուֆարագաթ կիւնիւ, հայտուտալը ագչէլէրինի կէօթիւրմէք, վէ Մ. Սութբը տա գարբսընա գավուշմագ արզուսիյլէ պիր ան էվվէլ պիրի պիրլէրինտէն այրբմագ ազմինտէ օլտուգլարընտան, զիեաֆէթի վէրիլմիկինին ասլ ու էսասը եօգ տուր։

Պիր աղ եօգարբտա պէեան իթտիկիմ իւղրէ, պուրատա հէր քէսի տիւշարը էլեմ իյլէեէն, սայթ հայտուտալուգ տէյիլտիր։ Հիչ շիւպհէմիզ եօգ տուր քի, հիքմէթ, մահքէմէլերէ միւֆէթթիշլէր կէօնտէրէրէք, իտարէյի ատլիեէյի խալահ իթմէք իսթէմիշ տիր։ Հալ պու քի միլանէթիմիզէ թայրին օլունան միւֆէթթիշ, իշլերի էվվէլքի հալինտէն պիր աղ տահա ֆէնա սուրէթատէ ճէրէեան իթտիրմէքտէ տիր։ Սարֆէտանին էֆենտի նամընտա օլան պու մէմուր, պիրինճի պիտաեէթ մահքէմէսի թարաֆընտան, էսասէն վէ շէքլէն թէարրուզատան արի տէլլարը մէմուր տէյիլ տիր, վէ հաթթա պու պապտէ ատլիեէ նէզարէթինէ պիր արզուհալ կէօնտէրիլմիշ օլտուղու տա սէօյլէնիլմէքտէ տիր։ Պու խուսուսատա շիքեաեէթ մուգուս պուլտուղունատան, պունուն պիր հիւնի սէմէրէ հուսուլէ կէթիրմէսինէ ինթիղարէն, զաղէթանընը վասֆթասը.յա նէշր ու իլան իթմէքլիկիտ ֆայտէյի կէօրտիւմ։

Թիւրքճէ զաղէթալար, տայիմա էվրօբաքեարի նիզամանթ խոթէեէնլէր տէյհինտէ պահսալար եաղարագ, Թիւրքիատա հէր շէյ Թիւրքիւք հալինտէ գալմալը տբը, տիեօրլար։ Պանա գալբրա, պէնտէնիզ, ատալէթին Թիւրք եախօտ էվրօբալը խամինի հայիղ օլմասը աղմինտէ տէյիլմ. պէնճէ, ատալէթ քէլիմէսի հէր նէ լիսանատա օլուր իսէ օլսուն, քէնտի խամինէ լայբգ օլսուն [illegible] լար վէ կէրէք էվրօբալբար պու խուսուսատա պէնիմիզ հէմմէֆքեար օլաճագ տբրլար։

ՊԻՐ ՄԻԻՍԼԻՄԱՆ

—

Զբգան ճիւմատա կիւնիւ, Դարաթատա Բէնչէնալիհ բազարընտա վուգու պուլան իքի ճինայէթի վէ պունուն պիր միրաս մատասինտէն նէշէթ իթտիկինի եաղմբշ իտիք։ Պու պապտէ Իսթանպուլ ղաղէթասընը վիրտիկի մալիմանթա նէզարէն, ճինայէթին վուգու պուլտուղու մահէլլ, Պիյիւք ատա տայիրէլի պէլէտիեէսի ըէյիսի սապբգ Մ. Բարալամպրինուտիսին տամատը Մ. Զօղֆրաֆօս նամ Մագբգալը թաճիրին մաղազասը օլուպ, Մ. Բարալամպրինուտիսին օղլու Մ. Միխալքի, պունատան չէնտ սէնէ ադատէմ, Մ. Եօրկի Ֆօթիատիս նամընտա պիր զաթրն դբզբլյալ, մէգպուրէտէն 60,000 ֆրանգ թրախումա ալարագ էվլէնիր, վէ մէրգումէնին թրախումա ագչէսի, զէվճի թարաֆընտան, դատընն գաեբն բէտէրի նէզանէ, գուլլանբլմագ իւզրէ գօնուլուբ։ Իմանի, պունատան պիր դաչ սէնէ էվվէլ, Մ. Բարալամպրինուտիս պիր սէյեահաթա չբդարագ, մաղազասը ումուրբ իտարէսինի էվվալը Միխալաքիեէ պրագբբ, վէ լաքին, կէօրիւնիշտէ Միխալաքի խայլիճէ ճէսիմ պիր մէպլաղ զարար իթտիկինտէն, բէտէրի կէլտիկինատ, էվրաքնա գարբը տավա աչար, վէ կէլինինին բարարընը, օղլունուն իթտիկի զարարա մուգապիլ օլմագ իւզրէ, վէ տամատը Տիմիթրի Զօղրաֆօսուն թահրիքիյէ վիրմէք իսթէմէզ։

Տավա ուզանարգճա ուզանբը, Միխալաքի ուճ սէրէճէ զարուրէթէ սիւշէր, վէ էնիշթէսի Զօղրաֆօս իսէ, գաեբն բէտէրինտէն գալբբընա սիւշէճէք օլան միրաս թէքմիլէն քէնտիսի սահիպ օլմագ նիյէթիյլէ, բէտէր իլէ էվլատ արաքնատա հուսուլէ կէրմիշ օլան ատավէթի արթբրմատա չալբշբբ։

Իշթէ, իշլէր պու բատատէ իքէն, Միխալաքի, ճիւմատա կիւնիւ էնիշթէսինին մաղազասընա կիտէր, վէ մէրգումու օրատա պուլբբ։ Թապխաթիյլէ իքսի միեանընտա միքեալէմէ վուգու պուլմուշ իսէ տէ, պու պապտէ մալիմաթ եօգ տուր։

Անճագ միքեալէմէնին նէթիճէսի օլմագ իւզրէ, Միխալաքի իլէ Տիմիթրինին պուլունտուգլարը օտա իչինտէն պէշ տէֆա բէվօլվբբ ատթբլտբղը իշիտիլիր, վէ տէրհալ գօնշուլար գօշուպ, էնիշթէ վէ գայնէն էօլմիշ օլտուգլարընը կէօրիւբլէր։

—

Վիէննատա թապ օլունան Օրիան ՅԷյթունկ նամ ղաղէթատա օգունտուղունա կէօրէ, Վիէննանընն Ներգ խաթթը, հէմման իքմալ օլընմագ իւզրէ պուլունան Թիֆլիզ վէ Բաղտատէմիր եօլունտան ինչասը.յա, մէրքէզի Ասիաեա գատար միմթատ օլաճագ տբը։ Պու վէճհ իլէ Գարատէնիզտէ վագբ Բօթիտէն, պահրը Հազէր իւզրինտէ վագբ Բաղտատ չէհրինէ 40 սաաթատա կիտիլճէք տիր։ Վարնա իլէ Բօթի արասընտա իշլէեէն վաբօրլարընը խաթթատա, եագընտա Թունաեը պահրը Հազէրէ բապի իթտիրէճէք, վէ պու սուրէթլէ մէրքէզի Ասիա վէ հաթթա Զին հուսուստ.յա, տօղրուտան տօղրուեա խիլէն էմրի թիճարէթ, Ավսթրիա վէ Մաճարիսթան իչին տախի աչբլաճագ տբը։

—

Ճիպրալթար պօղազընտաքի էսլիհա վէ իսթիհքամաթթն դարա ճիհէթինտէն պիր դաթ տահա արթբբբմասը, պիր տէրէճէ հեեեճանը մուճիպ օլմագտա տբը։

Լիպերալ նամ ղաղէթա, գրալ Արաեսուա Պուրպոնուն իմզասընը.յա նէշր իթտիկի պիր պէնատէ, Իսբանեանընն, Ալժէրիսատա գուրպինտէ պուլունան Իսլա Վէրտէ վէ Բաեեթա Դամէրօ նամ մահէլլէրի, քէնտի հուգուգու վէճհ իւզրէ, եիւզ թօնէլթօլուգ թօրլարընա թահքիմ իյլէմէսինի, Ինկիլթէրատան թալէպ իթմէսի լազբմէսէն օլտուղու պէեան իտրմիշ տիր։

—

1871տէ Ալմանիանընն մուզաֆֆէր օրտուլարընընն Պէրլինէ կիրմէսինին աէվրի սէնէվիսի միւնասէպէթիյլէ, Կազէթ տբ Լ'Ալբմանիը տիւ Նոր նամ ղաղէթատա նէշր օլունան պիր պէնատէ օգունմուշ տուր։

«Ֆիթուհաթ քէմիրլէրի ալթընտա ուեումանալբմ վէ խարիճի տիշմէն թարա խոլմիշ օլտուգու հալատէ, Ալմանիա իսլահաթը միքէմմէլ օլուն իչին, տախիլէն տէ էհալինին տամարլարընատա հիշ պիր տամլա էճնէպի գանը պրաղմաեալբմ։ Տէվէթին սբրֆ միլլի էոտա իւղրէրինէ պիտա օլունմասը, հէմմանէն վէ հէմ մատաէթէն լազբմ տբը։»

Ալէքսէվիեէ հիքմէթին միւրէվվիճի էֆքեարը օլան պիր ղազէթա թարաֆընտան, շու եօտա, վէ նէհուտիլէր ալէյհինտէ ղուհուրա կէլէն ատավէթ վէ թատպիրաթա թահրիք, Պէրլինտէ հիատէթի ապիմէ հուսուլէ կէթիրմիշ տիր։

—

Պէրլինատէն Կազէթ տբ Դօլնեբ ղաղէթասընա եազբլբբղընա կէօրէ, Շիմալ աէնիզինի պահրը Պուլթիգ իլէ, պիր գանալ վաբթասը.յա պիրլէշտիրմէք ֆիքրի, նիհայէթ սահիհլէնմէքտէ տիր։ Մէգքիր ֆէշկպիւս մէսարիֆինին աէվէթթարաֆընտան պայրբմասընտան սարֆը նագար իլէ, հիքմէթ պունու, պիր Ինկիլիզ դումանանասընա իհալէ իտէճէք տիր։ Մէգքիր գանալ, Դիլասթատա վէ Բիէլ լիմանարընն պիրլէշտիրիլմէսինէ հուսուլէ կէլէճէք տիր։

Պու պապտէ Բրուսիա հիքմէթիյլէ մէգքիր Ինկիլիզ դումանանասը միեանէսինտէ ճէրէեան իտէն մուխապէրատ, պու կիւնլէրտէ նէթիճէսիպիր օլաճագ տբը։

Ալմանիատա, վէ խուսուսիյլէ Ալմանիանընն շիմալ օվալարընտա, գանալարընն իլէրուտէ բէք չօղ ֆայտէսի օլաճաղը թախմին օլունմադտա տբը։

—

Ամէրիգատա պուլունան Ալման մուհաճիրլերի միեանէսինտէ հիսսեաթը միլիեէյի հընգ իթմէք իւզրէ, օրատա պիր Ալման տարիւֆիւնընը թէէսսիսի թատավվուրու թաղվիեէթ քէսպ իթմէքտէ տիր։ Թատավվուրը մէգքիւրուն մէգքիւրի իճրատէ գօնուլմասը իչին, Ֆրանգֆօրթատա պիր գոմիթէ թէշքիլ լիսիրմիշ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

—

Մա մէմլեուն.յէտ պէեան խտէրիզքի, Մասիս տախի պու կիւնտէն իթիպարէն, 20 փարատա սաթբմատա պաշլատաճագ օլտուգտան պաշգա, էհալիսիզ թարաֆընտան պէրայի թէշվիգաթ, եէվմյեէ 1500 նիւսխէ սաթբմատա պաշլատաբղը թագտիրատ, Փրկիչէ հաֆթատա 50 օգգա էթ իհտա խտէճէք տիր։ Եալընըզ Խսթանպօլտա, ղաղէթա օգուեուպ վէ ղաղէթատա կիւնատ 20–30 վէ 40 բարա վիրէպկիր, էն աղը եիկիրմի օթուզ պին քիշի պուլունտուղունատան, շիմտիքի հալ հիչ տէյիլ իսէ, իւչ տէօրթ պին նիւսխէ ղաղէթա սաթբմաղլբղտա հիչ պիր կիւճլիւք եօգ տուր, վէ հիչ պիր էօղր ու պէհանէ ճայիղ օլմադ։

Ինչատրահ, էհալիսիզ թարաֆից.յէթէ հիմմէթ օլունարագ, ղրթբ եիւղ նէֆէր պիչարէկեան իչին լազմ կէլէն էթ վէ էթմէքճէ պիր ճիւղի մուավէնէթատ տէվամ օլունտուգտան պաշգա, սայիր զաթլար տախի, քէնտի թիճարէթլէրինտէն պիրէր ճիւղի մբգտարընը իհտատէ հիմմէթ իլէ, էքսիրմիշ օլան էթ իլէ էթմէկին, քեամիլէն եէրի տօլտուրուլուր։

* *

Տիւնքի կիւն Գում-գարուտա եւլեսիսխան քուէարկութիւնու իճրա գբլբնմբշ իսէ տէ, էքսէրիյէթի արա հասբլօլամատարագ, իշհամեմատական գալտբղընատան, թէքբարէն քուէարկութիւն իճրասընա մէճպուրիյէթ հասբլ օլմուշտուր։

* *

Նասըլ քի իշար խտրմիշ խտի, տիւնքի կիւն, Ներսիսեան Գրիգոր էֆենտինին մախտումի Ներսէս էֆենտի իլէ, Մագուսեան Սէպուհ էֆենտինին քէրիմէսի պտակը իճրա գբլբնտբղընատան, ճիւմատա իրթէսի ագշամը, Օրթաքէյատ Սէպուհ էֆենտի խանէսինտէ միքէմմէլ պիր կիւճֆիւթ քէշիտ խտրմիշ, վէ սբրատան Պատրիարք հաղբէթլէրի տախի հաղբը պուլունմուշ, վէ տիւն տատահատա քիլիսէեէ լնմիշ տիր։

Կէլէն ալմագ իչին, Իւսկիւտարատան, արապա վաբօրու իլէ, օթուզ արապա տա տավէթճիլէր կէրմիշլէր, վէ իւչ արապա տախի պու թարաֆտան իրավէ գբլբնտբղընատան, 33 արապա իլէ, վէ քէմալի տատատա վէ տէպտէպէ իւզրէ, շու զիյնէթի իճրա իյլէմիշլէր տիր։

Ումարբզ քի, պու գատար մէսէրբէթ վէ մէսարիֆաթ սբրատընտա, կէրէք իքի կէնճ պախթիեարբար, վէ կէրէք պախթիեար ամատարը վէ թատալիւգամբարը, կէրէք ֆուգարարար, վէ կէրէք մահկա Փրկիչ իչին պիր հիոսէ չբդարմագ.լբդ ֆազիկէթինի տէ իճրա էյլէմէքլիք հիմմէթինի, խաթբը ալիկերինտէն չբգարմամբշլար տբը։

* * *

Բաղէշի (Պիթլիս) Քաղ. ժողովը յունիս 10 թուականաւ հեռագիր մ'ուղղած է ի Պատրիարքարան ուրով հրաժեշտ կուտայ իւր պաշտօնէն պատճառաբանելով թէ գաղթող ազգայնոց զինուորական տրոց վճարման ինչպէս նաև ճանապարհաց շինութեան համար խստութիւնք ի գործ կը դրուին և 20 վաճառական ազգայինք ասոր համար բանտարկուած են և թէ այս մասին ժողովրդեան կողմէն և առաջնորդարանէն մատուցուած խնդրագրոց կարևորութիւն չը տրուիր։

Սրբազան Պատրիարքն անմիջապէս հեռագիր մ'ուղղելով Բաղէշի Վսեմ. Կուսակալին՝ խնդրեց որ խբստութեանց վերջ տրուելու համար բարեհաճի պարտուպատշաճն ի գործ դնել։

Նոյնպէս հեռագրեց Նորին սբրբազնութիւնը Բաղ. ժողովին որ ի բենց հրաժարականը ընդունուած չէ և թէ խստութեանց վերջ տրուելու խնդրանօք հեռագիր յուղարկած է Վսեմ. Կուսակալին։

Նորին Սրբազնութիւնն ուրիշ հեռագրով մ'ալ հրահանգ տուաւ Բաղէշի Քաղ. ժողովին, որ փութան մանրամասն կերպով տեղեկագրել առ Պատրիարքարան թէ գաղթողներն որո՞նք են, ե՞րբ և ո՞ւր գաղթած են, և թէ նոցա հաշուոյն համար կառավարութեան կողմէ ո՞րքան տուրք կը պահանջուի։

—

Սինոպի Ղայլիճ գիւղի 120 տուն Հայ ժողովուրդն իւր կալուածներն և եկեղեցին օտար ազգայ վաճառելով Ռուսաստան գաղթած էր վերջին տաեներս։ Սրբազան Պատրիարքն՝ երկրին և ազգին վնաս ըսպառնացող այս գաղթականութեան առաջքն առնուելու համար, ինչպէս որ Բ. Իրան թագբրը ստուցած էր, նոյնպէս Դարթամունիի Վսեմ. Կուսակալին, որուն իշխանութեան ներքև կը գտնուի Սինոպ գիւղն, հեռագիր զրրնելով՝ խընդրած էր որ բարեհաճի հարկ եղած միջոցներն ի գործ դնել գաղթականութեան առաջն առնուելու համար։ Դարթամունիի Վսեմ. Կուսակալն հեռագրով պատասխաներ է Ն. Սրբազնութեան թէ՝ ինչպէս ասկից առաջ՝ նոյնպէս և այս անգամ տեղեկագրած է իրաց վիճակը Բ. Դրան, և թէ ինչ որ հարկ և հընար էր իրեն՝ գործադրած էր ապդէն։

Ասկէ զատ՝ Ս. Պատրիարքը Տրապիզոնի առաջնորդին, ինչպէս նաև Քարթամունիի Թաղ. Խորհրդոյն յանձնարարեց որ մէկ մէկ հոգի յուղարկելով իրենց կողմէ Ղայլիճ գիւղը քննեն թէ որո՞ւ և ինչպէս ծախսած են Հայոց եկեղեցիներն, որ ընդհանուր ազգին սեպհականութիւնը լինելով գիւղացիք չեն կարող վաճառել ուրիշի։

—

Ապիսին փաշայի ձեռօք աքսորեալ Քրդաց ղլուխներէն մին, Սէվտին պէյ, աքսորէն փախած լինելով, ադատ համարձակ կը պտըտի ի Տիարպէքիր, և զայն արդարացնելու համար գաւառին մէջ ճիգեր կը լինին։ Ս. Պատրիարքն առ Բ. Դուռն բողոքած լինելով յիշեալ Պէյին փախստեանն և զայն արդարացնելու համար եղած ճգանց դէմ, Բ. Դուռն հրամայեց այս անգամ Տիարպէքիրի ընդհանուր դատախազին՝ յիշեալ Քուրդն և իւր ընկերները դատաստանի ենթարկել և օրինաց տրամադրութիւնն ի գործ դնել։

—

Տիարպէքիրի կուսակալութեան Սպայերտ գաւառի Հուսոյ գիւղի ժողովրդեան տարերն ու կալուածները քանի մը Պէյերէ գրաւուած

ինելով, սոյն խնդրոյն նկատմամբ Պատրիարքարանի կողմէ Բ. Դրան մատուցուած Թադրիրին վրայ՝ Բ. Դուռը Տիալպէքիրի վճռաբեկ ատենին ընդհանուր դատախազին հրամանագիր մ՚ուղղեց՝ խնդիրը քննելու և օրինաց տրամադրութիւնն ի գործ դնելով յափշտակութեան առաջքն առնելու համար։

(Մուս.)

ԻՐԱՎԱՐՈՒՄՏԱՆ ՀԱՅԱՏԻՍԼԷՐ

ՕՐԱԴԷՊՔ

Այս օրերս դողութիւնք ի քաղաքիս, յուզկահարութիւնք և սպանութիւնք ի շրջակայս տեղի կ՚ունենան հակառակ կառավարութեան ջանից։

—

Առեւտրոյ հանդարտութիւն և ստակի սով կը տիրէ ատանօր։

—

Քաղաքիս նշանաւոր Ազգային-ներէն մին այն է Աղաճան էֆէնտի Պալարեան երկու օր յառաջ (Մայիս 28) իւր մահկանացուն կնքեց ի հասակի 85 ամաց. աշխարհի ամեն վայելչութիւնները վայելեց ինչ որ կարելի էր մեր քաղաքին մէջ. իր անձնական յատկութիւններն էին պատրաստարանութիւն, ճարտարախօսութիւն, զուարճախօսութիւն և առակախօսութիւն. տերութեան և ազգին ծառայեր է շատ տարիներ, բայց իր համբաւոյն և իր հարստութեան համեմատ ազգին յիշատակ մը ձգած չէ. խոհական հեռատես և շահագէտ էր թէ և, այսու հանդերձ ցածութեամբ ալ մէկու մը վնասել բնաւ չէր կամենար։

—

Ազգ. գործերը ջուրի պէս կ՚երթան աւազի պէս կը կենան, դրպրոցներն երեսի վրայ, մէկ կողմէն եկեղեցւոյ պարտքը երթալով կը շատնայ, միւս կողմէն Գեր. Առաջնորդն իր եպիսկոպոսութեան համար կշտերներէն և դիւղերէն խընդրագրերը կը շատնէ, որպէս զի զաւառական նորընտիր երեսփոխանութեան մատուցանելով կարենայ փարդապետաց շարքէն ի կարգս եպիսկոպոսաց անցնիլ. «մչկին արժանի է իւր վարձուն։»

—

Նորեկ Պոլսեցի վարժուհիները քնարի ձիավարութիւն ուս դիտեն, որոյ առաջին փորձը երեք օր յառաջ դպրոցի պարտիզին մէջ կատարուեցաւ ի ներկայութեան վարժուհեաց և շատ մը աշակերտուհեաց. շիտակը բէյներ աղբէ եաղ ուբէրը. պատրաստուեցէք Կարինցի, ձեր աղջկանց համար ձի, թամբ և ձիավարութեան յատուկ շրջազգեստներ առնելու, բայց կանանց ձիավարութեան յատուկ թամբին և շրջազգեստին ձեւոյն համար մի նեղուիք, օրիորդ վարպետուհին դանդաղ արդէն իր հետը Պօլսէն բերած է, կրնաք երթալ՝ զանոնք տեսնելով ձերն ալ բան այնմ պատրաստել տալ։

ԷՐՄԷՆԻ ԴԱԹՕԼԻԿԷԷՐԻ

Միլէթիմիզ գաթոլիքէրի բաթրիկի սպարզը Հասուն էֆէնտինին դարտինալաց բաեէսինէ թէրֆիի, վէ վուգու պուլան իսթիֆասլը միւնհալ գալմըշ օլան բաթրիրգլիգ մագամընա տիկէր պիր զաթըն ինթիխապը խուսուսունա լաղմ կէլէն իրատէյի շահանէ շէրէֆուստուր իմմիշ օլաուզունտան, օլպապտէ պույրուլմուշ ալինին տախի հէման պու կիւն եարըն Պապը Ալիտէն կէօնտէրիլմէսինէ պէքլէնիլմէքտէ իքէն, մա մէհնուսունյյէ ալտըղըմըզ մանիւմաթա կէօրէ, ճիւմա իրթէսի կիւնիւ մէղահիպ միւտիրի Զիվէր պէյ, միլէթիմիզ գաթոլիքլէրինին հէյեէթի րուհանիէսինէ վէ հէյեէթի ճիւմանիսինէ խիթապէն պիր նամէյի վէ մէզքիւր պույրուլմուեաւ համիզ օլաուլու հալտէ, Պէյօղլունտա Աղաճամիսի սօգաղը թարաֆլարընտա վաղը կաթողիկոսարանա կէլմիշ, վէ օրատա հապը պուլունան միթէհայիզանը ըէհապին վէ միւթէպէրանը միլէթ թարաֆընտան իլթիֆաթլէ գապուլ օլունարագ, էվվէլ պէ էվվէլ մէղքիւր նամէյի օգուտուշ տուր քի, պունատա, բաթրիգի սապէդ Հասուն էֆէնտինին խիթիֆասը յլա միւնհալ գալմըշ օլան բաթրիգլիգ մագամընա, մուախարէն Հասուն էֆէնտիյէ վերիլմիշ օլան ֆէրմանը հիւմաեուն ահ.քեամը միւնիֆէսինէ պիր տիկէր միւնասիպ զաթըն պիր ան էվվէլ ինթիխապը յլա Պապը Ալիտէ թագտիմ օլունմասը էմր պույրուլմուշ, վէ սօնրա պույրուլթուեու ալնի օգուեուպ, պունատա տախի, լաղմ կէլէն ինթիխապ խուսուսունա միւպատէրէթ օլունարագ, թէպայի սատրգայի տէվլէթի Ալիտէտէն պիրինին ինթիխապ ու թայեինի իրատ պույրուլմուշ, վէ պիր տէ նիզամընը միւեէնին թանզիմնտէ, բաթրիգ ինթիխապընա տայիր տախի պիր պէնտի մախսուս պուլունմասը էմր ու թավսիյէ գըլընմըշտը։

Զիվէր պէյ, շիֆահէն տախի իճապ իտէն թէպլիղաթը պիլիճրա, ավտէթ իլլէմիշ տիր։

Պու հալտէ վէ մէղքիւր իրատէ վէ էմրի տրի մուճիպլինճէ, հէման բաթրիգ ինթիխապընա պաշլանըլաճագ օլուպ, մէվսուգէն իշլիթիկիմիզէ կէօրէ, շիմտիյէ գատար մուխալիֆ սընըֆտա պուլունանլար, վէ պունատան պէյրլէ տախի պուլունմագ իսթէյէնէր միսթէնա օլաուզու հալտէ, Տէրիսատէթտէ պուլունան վէ 21 եաշընտան եօգատը օլան էրքէքլէրէ ինթիխապ բուսուլարը կէօնտէրիլճէք, վէ պու բուսուլարատա բիսգօպոսանը իսմիմէրի գայա վէ թահրիր օլունարագ, իշլէրինտէն, պիրտէն պէշ քիշիյէ գատար դուրա պրադըլմասընա թալիմաթ վերիլճէք, վէ հէր քէս քէնտի խամիսի ինթիխապ բուսուլասընը համիլ օլան մահֆաղանը իւզէրինէ եազարագ, մահալլը մախսուսէտէ պուլունան դութուրա պրադաճագ, վէ մէղքիւր գութուլար, միւթէպէրլիկի խուսուսունտա թէէմինաթը լաղմէյի իմա իմմիշ օլան ըուհանի վէ ճիսմանի սընըֆլարընտան միւրէքքէպ պիր գամիսիօն հուզուրունտա աչըլարագ, դուրալար թատատա խիլէճէք, վէ էն զիեատէ դուրա դաղանան բիսգօպոլարտան պէշ նէֆէրի պիլինթիապ, սինօթ, եանի բիսգօպոսան մէճլիսինէ թագտիմ գելընաճագ, վէ մէղքիւր մէճլիստէ, պէշ նէֆէր բիսգօպոսանան էն զիեատէ միսմայիտ վէ լաեբգընը ինթիխապ իտէրէք, Պապը Ալիտէ թագտիմ իլլէեէճէք տիր։

Տիկէր թարաֆտան իշխիրէն պաղը ըսվաեէթլէրէ կէօրէ, բէնչէնպիհ կիւնիւ, մուխալիֆ սընըֆտա պուլունան գաթոլիքլէրտէն էնֆիէճեան վարդապետ էֆէնտի Պապը Ալիտէ տավէթ սլունարագ, մէպահիպ միւտիրի Զիվէր պէյ, իրատէյի շահանէնին մաէլինի միւմանիլէյհէ տախի թէպլիղ իլլէ, էկէրչի մուխալիֆէթտէ տէվամ օլունաճագ իսէ, քէնտիլէրինէ պիր իսիմ լմայէին իտիպ, Պապը Ալիտէ պիլտիրմէլէրի, վէ օ հալտէ քէնտիլէրինէ պիր հէյեէթ վերիլիպ վերիլէմիեէճէկինին Պապը Ալիճէ թէզկէրիր օլունաճաղընը պիլիրիմիշ, վէ հէր նէ գատար էնֆիէճեան էֆ. օլ պապտէ պիր թագըմ իմիրազլի տէ, պիլմիյաղի հիշ պիր չէյէ միւֆիտ օլամամըշ, վէ իրթէսի ճիւմանա կիւնիւ Ս. Յովհան Ոսկեբերան քիլիսէսինատէ պիր մէճլիս ագաը իշին, պաղըլարա թէգբէրէլէր տաղըմըշ մը իսէ տէ, զալիպա տավէթ օլունանլարտան բէք աղ քիմսէլէր հաղը պուլունտուղլարընտան, հիշ պիր միւղաքէրէ օլամաեարագ, մէճլիս տաղըմըշ տըր։

Պիղճէ, շիմտի մէսէլէ խայլիտէն խայլի թէպտիլ օլունմուշ օլուպ, վէ մուխալիֆ սընըֆըն վաղնէթին, պունատան չէնա սինէքի, վէ եախօտ պիր գաչ այ էվվէլքի վաղնէթի կիպի միւնթազամ օլմանեբպ, վէ սէպէպի միւնազատ վէ մուխալիֆէթ օլան մատաէլէր տախի, ճիսմանի սուրէթինճէ հալլ ու թէսվիյէ իտիլմիշ օլուպ, բուհանիճէտէ իսէ, անճագ Գալժօլիք սընֆաթընա միճերրէա լաղմէտէն օլան պիր շարթըն գապուլի գալմըշ օլտուղունա, վէ պունունտա հուզուզը տիւէլիեէ վէ միլլէեէ թէալլուգ իտեր հիշ պիր ճիհէթի պուլունմատըղընա պինատէն, արթըգ, հէնուզ տայիրէյի մուխալիֆէթտէ օլանլարընը, տայիրէյի իմթիֆագա տախիլ օլմալարընը, վէ պէօյլէ աչըգտա գալմագլա, ինթիխապաթա տախիլ օլմամագլըղընը մանէվի սուրէթտէ պիւյիւք մազարրաթը օլապիլէճէկինտէն, ինթիխապաթա հիսսէտար օլարագ, շիմտի քի մուխալիֆէթլէրինի տահա ֆայտէլի պիր սուրէթտէ իսթիմալ իլլէմէլէրինի խալխանէ սուրէթտէ իմթաղ իլթիկիմիզ կիպի ումմամ Գաթոլիքլէրիմիզին տէ շիմտիյէ գատար կէօրտիւքլէրի ֆէնալըգլարտան թէճրիպէքքար օլուպ, պու տէֆա վիրէճէքլէրի գուրատա, ասլա իղֆալաթա դաբըլմասընարագ, գուրալարընը հուգուդ վէ մէնաֆիյի միրիեէ էն զիեատէ ֆայտէլի վէ էհլիեէթլի օլան պիր զաթա վիրէճէքլէրինի, վէ ինթիխապաթըն իճրասընա, տիդգաթ իտէրէք, էմնալի օլտուղու կիպի, պիր թաղրիր տէսիսէլէրէ մէյտան պրագմատեաճագլարընը գավիէն մէմուլ իտէրիզ։

Իճատիէ, 15 յունիս 1881

. . . Խմբագիր,

Ս. Պատրիարք Հայոց Ներսէսեան Մեծանուն գերդաստանը գանուելով, Մեծ. Ներսէս էֆէնտիի ամուսնութեան պատկն օրհնելու համար այս առաւօտ մեկնելու պատուն Իւր վայելած նուիրական ուրախութեան հետ խառնել ուզելով նաև բանաւոր ուրախութիւնն՝ որ աւելի քաղցը է Իւր վեհ որտին, հաճեցաւ այցելել մեր վարժարանին. օրիորդներէն մին ուղերձ մը պատրաստելով ափ յափոյ, մատոյց Նորին Սրբազնութեան։

Ն. Սրբազնութիւնն Իւր սովորական պերճ և իմաստալից խօսքերով խրատական մ՚ուղղեց օրիորդաց, յորդորելով զնոսա ի սէր Մայրենի կրօնին և լեզուին, և օրհնելով զուսանողս և զուսուցիչս վարժարանին, մեկնեցաւ նոր աւիւն մը շնչելով աշակերտուհեաց սիրտն և հիացումն տպաւորելով ի նոսա, հիացումն՝ որ ամեն զինք տեսնող կ՚զգայ անշուշտ։

Մ. Մէղրուրեան

Միւէլլիֆ էֆէնտի

Շէհրիմիզին ահվալը միկիսի հագդանա պաղը մալիմաթ վերմէք պէյքի ֆայիտէտէն խալի օլմազ։

Պուրատա նիզամի տայիրէսինտէ հէյեէթի խարէ օլմատըղընատան, ումուրու միլլէյնին թէսվիյէսի բէվիշի միւսթանսէնէտ տէյիլ տիր։ Միւքէմմէլ պիր քիլիսա ինչասընա տէվամ օլունմադտա տըր, անճագ աղբը պիր խըզմէթ օլտուղունտա, Նիկողայոս էֆ. Նազարէթեանտան մատ հէր կէօնէ լէվաղիմաթը իսթիհսալ էթմէյէ սայ էտէն պուլունմաեօր (¹)։

Մէքթէպլէր մունթազամ հալտէ օլմայուպ պիլաքս մէմնուն օլմայաճագ տէրէճէտէ տիրլէր, չէօյլէ քի պունատան 3–6 սէնէ ադտմ 450–500 չակիրտի միչթէմիլ, Ներսէսեան մէքթէպլինտէ օլան, պու կիւն անճագ 200 չակիրտ վար տըր։ Պու մէքթէպտէ թէպ պիլաթ վէ թատիլաթ սէնէտտէ պիր դաչ ատֆա վուգու պուլուրլար իսէ տէ, մուհասասնաթ ԵՕԳ ՏՈՒՐ։ Իտարէյի մէքթէպ՝ խօճակեանը խըզմէթտէ կէօսթէրտիլէրի թէքեասիլտէն եախօտ էհլիյէթսիզլիքտէն պիպզարուր, պա իմթիհան էն ղիյատէ սէմերէ իպրաղ էտէն միւսէլրիսէ՝ ատէթի մաաշատան մատէ օն ատէտ վրայի օսմանի հիթայէ վերմէք իւզրէ գօնթրայիօյա կիրիշիլմիշ տիր։ Շուրասընը ունունթմասալամքի, թէտրիս օլունան տէրայիսի՝ սընընքը իպթիտայիյէ մախսուս տըրլար։ Ներսիսեանտան մատտա պիր գաչ խուսուսի մէքթէպլէր վար տըրլար. անճագ շաեանը էհէմմիյէթ տէյլ տիրլէր։

Անճագ մուճիպի մէսէլրէթ պիր խուսուս օլմադ իւզրէ, 90 չակիրտի չամի «Հայկանոյշ» նամ դրդ մէքթէպինի զիքր էտէճէյիմ։

Պու մէքթէպ 4 սէնէտէն պէրու թէէսիս օլմուշ օլուպ, մահը հալը 20 վէ 22 կիւնլէրինտէ իմթիհանը իճրա իտիլտի։ Միւտտէթի մէքթէպի խիթամա էրտիրմիշ օլան գըզլարը էրմէնիճէտէ ալա իլէրու կիթապլէրի, վէ տերսիսի իպթիտայիյէտէն մատտա Գօզմօկրաֆի, (Տիեզերագրութիւն). Թարիխի ումումի, Իրմի Թէշրիհ, Իրմի իտարէ (Տնտեսագիտութիւն) վէ էլ հիւնէրլէրի տերսլէրինտէ էբէյիճէ թահսիլի մալիմաթ էյլէտիքլէրի մէսէրրէթի ադիմ իլէ միշահէտ օլունմուշ տուր։

Միլլէթին թալիմ ու թէրպիյէտէն պի պէհրէ վագթընտա գըզլարը շու տերէճէ թէշգատտիւմ ալմալարը, կէրէք միւտերրիս Պ. Արմենակ Պաղտասարեանա, կէրէք միւտերրիսէ օրիորդ Մարիամ Պօղոսեանա, վէ կէրէք հէյեէթի իտարէ ազալարընա պատիի իֆթիխար օլմալը տըր, վէ էօյլէ տիր։ Ֆիքրիմ իմթիհանըն իճրասընը վասֆ էթմէք օլմատըղընատան, թաֆսիլաթտան սարֆը նազար էտէճէյիմ. անճագ, մէքթէպի մէղքիւր իտարէսի ատենադպիրի օլուպ, քէնտի պիւթիւն գուվվէթիյլէ պէզլի էվգաթ վէ սարֆը էզհան էյլէյէն, հալ պու քի շիմտի սիեահ թիւրասլը ալթընտա՝ զահմէթլէրինին սէմերէսինէ միւնթազը օլան միւթէվէֆա Յովհաննէս էֆ. Լուսարարեան իւզէրինէ, Օր. Մարիամ Պօղոսեանը գրաթ էյլէտիկի մուէսսիր պիր թահրիրաթը, վէ իմթիհանը խիթամընտա մէքքէզի Թիւրքիա գօլէճի պիրինճի սընընքի չակիրտանընտան Յակոբ էֆ. Նազարեանը մէքթէպ հագգընա իրատ պուեուրտուզու պէլաղաթը պիր նութգու զիքր իտէրիմ։

* * *

Տիկէր պիր ճիհէթլէ միլէթին միւսթաղպէլինէ նազար էտէլիմ։

Շարգտա, խուսուսա էրմէնիէր միեանընտա զանն էտէրսին քի զարպի քիսալար բէղապէթլէրինէ թագվիյէթ վէրմէքտէ պուլունուեօրլար։

Պունատան թագրիպա 35 սէնէ ադտմ Ամերիգալը մրսիօնարլար, Այնթապա կէլիպ իդամէթէ պաշլամըշլար. վէ պու կիւն գօլէճ, խասթախանէ, վէ գըզլար մէտրէսէսի ինչասըլա զիյատէ գուվվէթքէսպ էթմիշլէր, վէ 1500 նուֆուս գատար տախի Փրօթէսթանթ քիլիսասընա ազա ճէլպ էթմիշլէր տիր։

Քէզա 20 սէնէ գատար էվվէլ, Շէհրիմիզտէ մուրախաս պուլունան պիր եպիսկոպոս, հրրսուշան թամաընտան նազի, եախօտ մուճիպի օլտուղու ուշղունսուզլարը մէսուլյէթինտէն ազատ օլմագ մագսէտիյլէ, եախօտ ախէր սէպէպիլէ, Անկլիգան (Ինկլիզ) քիլիսասընը գապուլ վէ թարաֆընա 30–40 քիշի ճէլպ իլէ, էվվէլքի սէնէ Ինկիլթերրատա միւրաճաաթ էյլէտի, վէ էրմէնի քիլիսասընտա իսլահաթ իճրա էտէճէքտիր տէյու ինանտըրըշ պիր մըդտար ագչէ կէթիրտի, վէ պիր քիլիսա ինչասընա թէշէպիւս էյլէտի։ Կէչէն հաֆթանըն սօնունտան պէրու՝ Այնթապա պիրի բահիպ օլարագ, իքի Ինկիլիզ կէլմիշ տիր. բիվայէթ նազարէն, պունար Անկլիգան քիլիսասը ինչասընա թագվիյէթի վէրմէք իչիւն, ագչէ կէթիրմիշլէր տիր։

Պունատան մատտա պու կիւնլէրտէ մէնապի մէվսուգէսէն խապէր ալընսըղընա կէօրէ, Ֆրանսատան թարտ օլունան ժէզուիդէր, Այնթապա կէլմէք իւզրէ, թէտարիք կէօրիւեօրլար իմիշ. հաթթա, եէնի պիր Ֆրանսըզ գօնսօլօսուղու տախի թէէսիս օլունաճագ իմիշ պուրատա, վէ հաթթա ժէզուիդէր Քիլիսա վէ մէքթէպ ինչասը իչիւն, չէհրիմիզէ 20 պին լիրա թախսիս էթմիշլէր իմիշ. . . ։

. . . Իչթէ Փրօթէսթանթ, Անկլիգան, վէ Գաթոլիք քիլիսալարը էրմէնիլէր արասընտա բէգապէթ չըգրչաճագլար կիպի կէօրիւնմէքտէ տիր։ Էյէր միլլէթիմիզ՝ պունարատան իսթիֆատէ էտէ-

(¹) Թախմին օլունույօր քի պու քիլիսա ինչասընա օն պին լիրա գատար սարֆ օլաճագ. քանի՞ չքի պու մէպլաղըն նըսֆընը մէքթէպլէր իչիւն սարֆ իթսէյէր իտի տէ, պէշ պին լիրալըգ պիր քիլիսա ինչա օլա իտի։

պիլէճէք թէտապիր պիլսէ լտի էյլի օլուր լտի. լաքին, շու հալրընզատա նէթիճէյէր, պիր ազ սիեահ փէրտէ իլէ գափանմըշ միւշահէտէ օլունուեօրլար։ Փաթրիրգխանէնին վէ Կիլիկիա Կաթողիկոսունունն ազարը տիպգաթլարընը տավէթ էտէրիզ։

—

Առեւտուրը կանգն առած է, քաղաքիս գլխաւոր արհեստը (ոլաճաճութիւն) դադրած է, և այսօր այն առթիւ այր և կին 4–5000 հոգի առանց վաստակի կամ շատ քիչ եկամուտով կապրին։ Ստակի նուազութիւնը կատարելապէս զղալի է։

—Քաղաքիս անդորրութիւնն ալ գոհայուցիչ չէ, գողութիւնք, կռիւք, խժդժութիւնք, սպաննութիւնք անդամ կատարուելու վրայ են. միայն ազգային կերպարանք ունեցողները յիշեմ։

Երկու երեք ամիս առաջ Թուրքերը Քրիստոնեայ ժանտամներու վրայ յարձակելով կը ծեծեն զայնս, երեք ժողովրդոց (Լուսաւ. Բողք. Պապ.) հոգեւոր գլուխք բողոքեցին. վկայք շատ են, սակայն այսչափ օրէ ի վեր արդիւնք մը չը տեսնուեցաւ։

—45 օրի չափ առաջ քաղաքիս 6 ժամ հեռի մին Հայ միւսը Թիւրք, երկու ընտանիք բնակեալ գիւղ մը (Տանանը քէօյիւ) Զէրքէզը կը մտնեն իբրև հիւր. կը պատուեն, յետոյ յիշեալ Տանայի կինը կ՚սպանեն, զինք և զաւակունքը կը վիրաւորեն, և ուզածնին առնելով կը փախչին. Տաճիկ ընտանիքը ապահով կը մնայ։ Տեղիս քահանայ մը գնաց. կինն յղի է եղեր։ Բողոքք անօգուտ կըլլան, ցայսօր աւազակք չեն գտնուած, կրսուի թէ աչք կը գոցեն . . . ։ Կիրակի օրը (մայիս 24) ականատես եղայ հետեւեալ անցից։

Տաճիկ ղեպէճիներ Հայ տուն մը կը մտնեն. տան տիկինը աղբը (գիպրի) տալ չուզեր իրեն պէտք ըլլալու համար. կացինի հարուածով մը մահամերձ կը փռուի գետին, Հայք կը հասնին, զիպրիները կառավարութեան դուռը տանիլ կուզեն. նոքա կընդդիմանան, յետոյ մոտակայ շուկան կուգան զիպրիները որպէս զի նոյն Հայոց երաշխաւոր ցուցնեն իրենց անձին։ Այս միջոցին եկեղեցիին ժողովուրդը ինչպէս և մեք նոյն շուկան կելլենք ճամբու վրայ ըլալուն։ Տաճիկ պագալ մը կը գայրանայ, ժողովուրդը կը շատնայ, Տաճիկք զզիպրիցիս թող տալ կուզեն. այս ալ բաւական չէ Հայք կը հայհոյուին, «կեավուրլար սիպի չէօյլէ եաբարըմ, տինինիզի չէօյլէ էտէրիմ». խօսքը կիրականանայ, անմեղ Հայք կացինի և փռունքի հարուածներ կստանան, հիւանդ Հայ մը գլխուն վրայ հարուած մը կառնէ կը փռուի . . . ։

. . .

1881 Մայիս 28 Այնթապ։

Պու մէքթուպ իւզէրինէ, խասէթէն, Ամեն. օրբաղան պատրիարք հայր հաղրէթլէրինին նազարը տիգդաթլարընը տավէթ վէ ըէճա իտէրիզ։

ՎԱՐԺԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(Մանրամասնութիւն 4668 թուականի դոփքէ)

5. Մինչև անդամ Ֆ. Բոդընշտէդթ, որ «Միրզա շաֆի» անուամբ ծանօթ է բոլոր գերմանական լեզուն քիչ մի հասկցող անձի և որուն դրքէն ամեն տուն էն քիչը երկու օրինակ կը դանուի, ու բոլորին համար ալ ամենասիրելի բանաստեղծ հեղինակ մ՚է, մինչև անդամ կըսեմ, այս անձն՝ որ արևելից և մասնաւորապէս Հայոց մասին գրող հեղինակներուն մէջ ամենէն սիրելին է, և Հայոցս սրտին, Աբովեան, Բէշիշ Օղլու, Ալլահ վերսի, սիրելի Հայ հեղինակին և երգիչներուն կենսագրութիւնը կընէ, տեղ մի էջմիածնի թանգարանը և էջմիածինը ինքը այնպէս կը ներկայացնէ, որ ոչ թէ Հայերը Ռուսներէն՝ այլ և Ռուսները Հայերէն պէտք է գրականութիւն և քաղաքակրթութիւն սորվին կըսէ, Հայասէր հեղինակ մի որուն գոնէ մեր սրտերուն մէջ արձաններ կարող էինք կանգնել, ինչպէս Ցոյները Լորտ Պայրընի համար յԱթէնք, և ինչպէս ինքը Բոդընշտէդթ մեր հոյակապ հեղինակին, Խ. Աբովեանի համար փառաւոր արձան մի կը կանգնէ իր գերուածոց մէջ (թէև մենք Հայերս չը ճանչնանք ալ Աբովեանները), մինչև անդամ այնպիսի հեղինակ մի կըսեմ՝, որ բազմաթիւ Հայկական երգեր, մաշտոց (հարսանեաց կը-

բոնական պարտադրութիւնը) ևն, ամենայաջող կերպով Գերմաններէնի կը թարգմանէ և Կոլկաթայի Հայոց մամ փառաւոր ընդունելութիւն կը դտնէ, տակէց մամ 40 տարի առաջ, հիացմամբ կը խօսի երջանկայիշատակ Ներսէս Աշտարակեցու վրայ, երբ կսկսի խօսիլ Հայոց այն տգեղ կողմին վրայ, չենք կրնար առանց զայրոյթի կարդալ։ Երբ կը նկարագրէ Հայկական իշխանաւորի մի տիպարը և անոր իրեն բրած փառաւոր ընդունելութիւնը յԵրևան, ուր կերևնայ և կը փայլի ոչ այնչափ Հային հէրոսէրոսէն, որչափ մանաւոր փառասիրական և մանաւանդ շահոյթոյն նպատակները։ Ուրեմն և սա չէ մերժեր Հայուն վրայ եղած այն կարծիքը թէ՝ կեղծաւոր շահասիրական նպատակներու համար Հայը քաղաքակրթութեան և մարդասիրութեան խարդախ դիմակները կը ծածկէ։ Եւ այս միևնոյն Բոդենշտէդթ խզճահար, ճըշմարտախօս և սիրելի հեղինակ մ'է, որուն համար, ինչպէս ըսի, արձան կրնայինք կանգնել մեր սրտերուն մէջ, դի բոլոր օտարազգի հեղինակաց մէջ մեր մասին անկէց նպաստաւոր գրող մէկը չեմ տեսած։

Թէ սո՞ւտ է արդեօք Բոսընշտէթթի այն մէկ կէտին (կեղծաւոր շահասիրութեան) նկատմամբ բրած ակնարկութիւնը, այդ կը թողում քննադատել այն Հայ բանասէրին՝ որ Հայերը լաւ կը ճանչէ և կոյր ազգասիրութեան մոլեռանդութիւնովը պաշարուած չէ։

6. Մ—բ—ա էֆէնդի, գրական անունին տակ պահուած (իսկական անունը մանքէս եղած է) Աւստրիական հիւպատոս մի ի Տաճկաստան՝ որը հանրածանօթ է ոչ թէ միայն Գերմանական այլ և Մահմետական աշխարհաց իր գրուած քներու թարգմանութիւնով և երկար տարիներ Պոլիս և ուրիշ Տաճկաստանի քաղաքներ կեցած, 1877ին «Տաճկական Նշմարք» անունով նոր գիրք մի կը հրատարակէր՝ որոյ մասին և պարունակութեան համառօտ թիւնը խրկած եմ և այն ժամանակի Մանզումէներուն մէջ հրատարակած։ Այս այն «Մուրատ էֆէնտին» է դարձեալ՝ որ Պոլիսէն «ընդ ծով և ընդ ցամաք» Գերմանական նշանաւոր լրագրին մէջ Պոլսոյ Հայ համալի մի պատկերը տպել կուտար, հանդերձ խիստ նպաստաւոր յոդուածով մի՝ զոր բարեկամս փ. Վարդանեան թարգմանեց և «Արեւելեան Մամլոյ» ու «Օրագրի» մէջ հրատարակուեցաւ և եթէ չեմ սխալիր, տպա այդ միևնոյն պատկերը Պոլիս Ապտուլլահեան եղբարք լուսանկարով բաղմապատկեցին (կամ թէ Մուրատ էֆ. ստանցմէ առաւ, ինքդիրը տար վրայ չէ) և իբրև Հայ ազգին դիւցազնական մի սիրելի տիպարը ծախուիլ սկսաւ։

Ահա այս միևնոյն հեղինակը՝ որոյ այն գրուածքին համար անչուշտ բոլոր Հայերս կը փառաբանեմք դինքը, և զոր դարձեալ խիստ շատ ու մեծ գովեստներով կը խօսի մեղ նկատմամբ, այդ գրքին մէջ, տեղ մ'ալ կ'ըսէ «Հայերը շահասիրական նպատակներու մէջ, դրամ կորզելու համար ամեն խարդախ միջոց կը գործածեն, ամեն սասլնութիւն յանձն առնելով կը շողոքորթեն։» Ասոր քննադատութիւնն ալ կը թողում ազգի և հայրենեաց անկեղծ բարեկամ Հայ բանասէրին։

7. Շիլէր։ Պահ Շիլէր Հայոց դէմ։! Եւ ի՞նչպէս։ Վիպասանական գրուածոց մէջ միակ փոքր մի բրած է Շիլէր, իր ժէ-ՊԷրոեհէ անուն գործով, որոյ առաջին մասը միայն լրացուցած և եթէ չեմ սխալիր, կարծեմ ապա Լասբէ զայն շարունակած է։ Եթէ «Թափառական Հրէայ» կարդացած ես, ընթերցող, մտքդ բեր Ռոտէնի տիպարը, դէպի այն զգացած համակրութիւնդ կամ հակակրութիւնդ և այդ ռօմանին մէջ Ռոտէնի նշանակութիւնը։ Շիլէր ես իր այս գործին մէջ ճիշդ Ռոտէնի դերն ունեցող մի դիւցազուն կը ներկայացնէ, բայց անոր անունը պարզապէս Հայ (Ա—ա—ն—ի—ա—) դնելով։ Ինչէ՞ն կուգայ՝ որ Շիլէրի պէս հոգի մի, քերթող մի՝ զզուելի, կեղտոտ, անճոռնի արարածի մի անունը պարզապէս Հայ կը դնէ։

(Շարունակելի)

Պ. ԴԵԼՓԵԱՆ

ԻԽԹԱՐ

Տիւսթուրուն իւչինճիւ ճիւզիւ չըգմըշ տըր։

Տիւսթուրումուզ չիմոիքի հալ սամբրմադտա տըր Խոմանպօրտա քէօբրիւ եադընընտա սուճու Պոզոս աղա տիւքքեանընտա, վէ Պաղչէ գարուսունտա, Մոսխին պուլունտուղու ճէլալ պէյ խանը գարչըսընտա 23 Նուամբրօրու սամանը տիւքքեանընտա, վէ Պաղը ալի ճատտէսինտէքի Թիւրքճէ քիմսանը տիւքքեանկարընտա, վէ Խոմանպօրտա քէօբրիւ պաշընտա, Վալիտէ խանը գարուսու եանընտա վադը քիմսանը մաղազասընտա, վէ Ուզուն չարշըտա Ֆրէնքեան քիմսանը տիւքքեանընտա, վէ Պէյօղլունտա, Թագսիմտէ Սարրաֆ Յովհաննէս աղա Մկրտիչեան տիւքքեանընտա։

Պիր ճիւզիւ 5 դուրուշ տըր։

ԻԼԱՆԱԹ

Զագմադճըլարտա, Տաեէ խաթուն մահէլէսինտէ, Վալիտէ խանը տէրունինտէ, օրթա գաբուտա թախթանի սէքիզինճի պիր պապ օտանըն ալթմըշ սէհիմ իթիպարլիքէ պէշհիսսէ միւք վէ կէտիկի իլէ, բիւկեահընտա միւհտէս բէքէնին իթիպարը մէղքիւր իլէ եէտիշէր պուչուդ հիսսէսի պիրմիւզայիտէ, իւչ պին իւչ եիւզ զուրուշտա թալիպի իւզերինտէ թէգարրուր իթմիշ, վէ տօղտան եէտի սէնէսի հազիրանընն օնունճու չարշէնպիհ կիւնիւնտէն իթիպարէն, շէհրի մէղքիւրուն օն սէքիզինճի բէնշէնպիհ կիւնիւ սամթ օնա գատար թէքքար միւզայիտէսի իճրա գըլընճաղը, վէ շէհրի մէղքիւրուն երկիրմինճի ճիւմտա իրթէսի կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ գապուլի մուղարրիր պուլունուզ, անտէն սոնրա Պաղը Ալիեէ արզ օլունճաղը զամմ իլէ թալիպ օլանլարը միւտտէթի մէղքիւրէ զարֆընտա էվգաֆը հիւմտեուն խաղինէսի իտարէ մէճլիսինէ կէլմէլէրի պէշինճի տէֆա օլարագ գաթիէն իրան վէ իխթար օլունուր։

Սէր գուրէնայի էսպաղ Օսման պէյ էֆէնտինին Ռուսիա տիվլէթի թէպասընտան Ապտուլլահեան Միքայէլ էֆէնտիէ օլան տէհուտը մահքիմէսինին թէվֆիքէսի իլին, միրի միւմայիլէյհին Պէպէք գարիէսինտէ Աեազմա մէվզքինտէ, 4 նիւմէրօ իլէ մուրադդամ, օթուղ պիր տէօնիւմ օն սէքիզ զիրա միւթասարրքի օլտուղլարը պիր դրթա թարրա ֆիրուխթ օլունճաղընտան, իշթիրասընա թալիպ օլանլարը, վէ տահա զիեատէ մարիւմաթ ալմադ իսթէէնէկէրին մահքէմէյի թիճարէթի իճրա տայիրէսինէ միւրաճաաթ էլէմէլէրի իրան օլունուր։

Իմարատը ամիրէ վէ սայիրէ իլին պիր սէնէլիք լիւզումի օլան եիկիրմի պին ատղուղ եիւզ քիւսիւր չէքի հաթապէն էսմանը, պէեազ մէճլիսէ օն ատղուղ զուրուշա օլարագ թէսղիմ օլունան հաթապէն մըդտարը, իւչ պին չէքիւէ պարիզ օլունճա, մագպուս սէնէտինին վիրուտինտէ իրթա օլունմագ շարթը վէ չէրայիթի սայիրէ իլէ, պէհէր չէքիսի օն պէշ զուրուշ տա թալիպի էօհտէսինտէ պուլունտուղունտա, վէ մահը հալը լուսմինին օնպէշինճի բազար իրթէսի կիւնիւ սամթ տօղուզտա գարարը վիրիլէճէկինէ պինտէն, նօղտանը յա իթաեէ թալիպ օլանլարը վէ իրթէսի սալը կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնղիլինէ բաղիպ պուլունանլարը էվգաֆը հիւմտեուն խաղինէսի իտարէ մէճլիսինէ կէլմէլէրի։ 3—3

Իմարատը ամիրէ վէ սայիրէ իլին պիր սէնէլիք լիւզումի օլան եիկիրմի պին տօղուզ եիւզ քիւսիւր չէքի հաթապէն էսմանը, պէեազ մէճլիսինէ օն տօղուզ զուրուշա օլարագ թէսղիմ օլունան հաթապէն մըդտարը, իւչ պին չէքիւէ պարիզ օլունճա, մագպուս սէնէտինին վիրուտինտէ իրթա օլունմագ շարթը վէ չէրայիթի սայիրէ իլէ, պէհէր չէքիսի օն պէշ զուրուշ տա թալիպի էօհտէսինտէ պուլունտուղունտա, վէ մահը հալը լուսմինին օնպէշինճի բազար իրթէսի կիւնիւ սամթ տօղուզտա գարարը վիրիլէճէկինէ պինտէն, նօղտանը յա իթաեէ թալիպ օլանլարը վէ իրթէսի սալը կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնղիլինէ բաղիպ պուլունանլարը էվգաֆը հիւմտեուն խաղինէսի իտարէ մէճլիսինէ կէլմէլէրի։ 2—3

Մարարթը ամիրէ վէ մահալը միւթէֆէրրիաաընը պիր սէնէլիք մուայէնամթը լոհմինէսինին պէհէր գըյլէսի վրա եիւզ զուրուշ հիսսէլը պէշ զուրուշ երկիրմի իրթ բարատա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իշպու հազիրանը բուսմինին օն պէշինճի բազար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն թէնղիլ իլէ իթասընա թալիպ օլանլարը եէվմի մէղքիւրտէ սամթ օնա գատար խազինէյի խատասայի շահանէեէ կէլմէլէրի։

3—3

Պէյօղլունտա ալթընճը տայիրէ գարշըսընտա քեային, տօղուզ նուսմէրօլու պէր մուճիպի խարիթա իրթ եիւզ էրլի զրա պիր գրթա արսայը վադֆիեէ, պիր միզայիտէ, գըրդ իրթ պին պէշ եիւզ զուրուշ պէտէլ իլէ, թալիպի իւհտէսինտէ թէդարրուր իլլէտիկինտէն, իրթ եիւզ տօղտան եէտի սէնէսի շէհրի հազիրանընն տօղուզունճու սալը կիւնիւնտէն իթիպարէն, շէհրի մէղքիւրուն օն սէքիզինճի բէնշէնպիհ կիւնիւ սամթ օնա գատար թէքքար միւզայիտէսի իճրա գըլընճաղը, վէ շէհրի մէղքիւրուն երկիրմինճի ճիւմտա իրթէսի կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ գապուլի մուղարրիր պուլունուզ, անտէն սոնրա Պաղը Ալիեէ արզ օլունճաղը զամմ իլէ թալիպ օլանլարը միւտտէթի մէղքիւրէ զարֆընտա էվգաֆը հիւմտեուն խաղինէսի իտարէ մէճլիսինէ կէլմէլէրի պէշինճի տէֆա օլարագ գաթիէն իրան վէ իխթար օլունուր։

2—2

Իսկիտար մահքէմէյի չէրկյէսինտէն Դաաը գարկյէսինտէ, Քիրիլօս սօղաղընտա, Ճաֆէր աղա մահէլէսինտէ, քիրիանընն գարշըսընտա վադը եաթագ թիւճարը միւթէվէֆա Եօրդանքի Ֆիլիպիլիսին 400 արշին արսա իւղէրինտէ ինչա օլունմուշ օլան տէտա վէ քեարիկը խանէսի իլէ, ալթը եիւզ արշընտան իպարէթ օլան պաղչէսի պէրապէր օլտուղու հալտէ, վարիսի էլինտէն սաթլըգ օլուպ, իրթ պինէլլի սատտ լիրայի օսմանիէէ պէտէլ օլարագ միզայիտէտ պուլունտուղու կիպի, խանէյի մէղքիւրուն իթթիխալինտէ վադը պին շու գատար արշընը արսանընն պէհէր արշընը քէզալիք եարբմշար լիրաեա, վէ քէզալիք մէղքիւր խանէ գարշըսընտա քեային պին օթուզ արշին տիկէր պիր գրթա արսանընն պէհէր արշընը քէզալիք եարբմշար միզայիտէտ օլտուղունտան, վէ կէրէք խանէ վէ կէրէք արսալար միլքիյէթի իւզրէ պուլունտուղլարընտան պիրատ ֆիեատ իլէ հէր քիմ իշթիրասընա թալիպ օլար իսէ իսէ, թարիխի իրանտան օն պէշ կիւնէ գատար, Իսկիտար մահքէմէյի չէրիյէ տէպարընա միւրաճաաթ էլէմէլէրի իրան օլունուր։ Մէյի թիճարէթի իճրա տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի, վէ միւատէթի մէղքիւրէ խիթամընտա, արթըգ հէր նէ զամմ վուգտու պուլուր իսէ, դատարլ օլունմուշտաղը իրան օլունուր։

Հազիրան 10

Թէք վէ թագըմ եայը վէ եայըղ ալթուն կիւմիւշ վէ լատատիգ իւզերինէ հէր նէմ տիշ իմալի տուհ-

հուլէթլէ իսթիմալ իթթիրմէք վէ աղըզ աղրըսը իլէ սանճըսընը սէրիէն տէֆ իթմէք, հաֆտարը տիշլէրի թէմիզլէյիպ չիրիմիշ տիշլէրի տօրտուրուպ թամիր իթմէք, վէ ախէրլէրինէ իմալ իթթիրիպ գուրանամատանլարընն տիշլէրինի տախի, գուրանարթմագ իւզրէ, Մահմուտ բաշա պաշը չարշուի քէպիր տէրունինտէ Զուլֆաճը խան գարշըսընտա 11 Նուամբրօրու օտատա մուզիմ վէ հէնուզ հիչ պիր տիեարտան պու մէհարէթտէ Տէրիսատէթտէ էմանի կէրմէմիշ նատիր իւլ ագրան պուլունան Ցակոբ Բէմզի էֆէնտիէ միւրաճաաթ իտէն զէվմթը քիրամին հէր հալտէ մէմնուն օլաճագլարը արզ վէ իլան օլունուր։ 4—15

ՅԱՆԿ ԳՐՈՑ

Ի գրատուն Ե. Մ. Տնտեսեան

Վարժութ. ձայնաւոր մանկանց	7½
Նկարագիր երգոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ	6
Օսմանու քերթուած	3
Ով է մեղաւոր կանանց վերաբերեալ	2
	1—20

Հանդուցեալ Գ. Ե. Մ. Տնտեսեանի տպարանէն ի լոյս բնծայուած վերոյիշեալ գրքերը կը վաճառուին իրենց գիներովը հատով առնողի համար. իսկ 10 նով առնողի զեղչ կը լինի։

Կեդրոնատեղին է Պահճէ-գաբու մաղազասան կարդը կամուրջի մամ Ս. Յ. Փափազեան գրատուն թիւ 56։

Կ. ՀԱԶԱՐԵԱՆ

ԹԻՒԹԻՒՆ ՖԱԲՐԻԳԱՍԸ

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼՈՒ.

ՄԸՍԸՐ ԶԱՐՇԸՍԸ ԴՈՒՐՊԻՆՏԷ, ՔԻԹԻԼՃԻԼԷՐ ՊԱՃԸՆՏԱ Ն. 106.

Հազարեան Կարապետ էֆէնտինին, թիւթիւն թիւճճարլըղընտա քէսպի չէօհրէթ իթմիշ օլմասը, զաթէն մալումու ամմէ տիր։ Էֆէնտիի միւամալէյհին քիչատ լյէտիկի եէնի ֆապրիգատա, նէնիճէնին ալէա գօղուլու ֆէնէ, Տրամանընն Դէր, վէ Սամսունուն եէտէ վէ պաֆրանընն Գաչէյա թէմամէ օլունան, ալէա գալեսմիշ թիւթիւնէրի պուլունուղու կիպի, սիկարալար տախի պուլունմագտա օլուպ, պունլար հիչէ վէ խիւտէտէն նէ գատար պէրի պուլունմագտա իսէլէր, էհվանկյէթ ճիհէթիյէ տախի օլ գատար մէմնուն օլունճաղ սուրէթտէ օլտուղլարընտան, քեաֆիֆէյի միշթէրիէր հօշնուտ օլմագտա տըրար։

Մէղքիւր ֆապրիգա, միւատէթի գալիկ զարֆընտա, բիայէ թլու մի չթէրիէր թարաֆընտան կէօրտիկիս հիւսանի գապուլիյէթ վէ իթթիպարտան պիթթէվիգ, պունտան պէօյէ, տահա զիեատէ տիդգաթ վէ ֆէտաքեարլըղը կէօրէ պարագ, չէօյէ քի, թիւթիւնէրինին ճինս վէ տէրէճէսինին ասլա թահվիլ իթմէք, ֆիեաթճա տախի պիր թէպէտտիւլ իհթիեաճ կէօրմէկ, վէ հէր քէսին տահա զիեատէ պատիի մէմնունիյէթի օլմայընա իգտամը նէյէթ էյլէմէքտէ տիր։

Մէղքիւր ֆապրիգատա, կէրէք բայէթխանէմիզ, կէրէք թաշրարար, վէ կէրէք մէմալիքի էճնէպկիսէ իչին սիբարըշ վուգու պուլունուղունտա, հէմ քէնմալի տիդգաթ իւզրէ վադթ ու սաաթրնտա թէհիյէ իտրէճէք, վէ հէմ տէմամալիքի էճնէպկիսէյէ կիսէճէք օլան սիբարըշլար, պանարթոլ վէրկիսինտէն ադատէ պուլունճաղլար տըր։

Սիբարըշլարդն, մէղքիւր ֆապրիգա միւտիրի Նիկողայոս էֆէնտի Հազարեան իսմինէ օլարագ կէնտէրիլմէսի իխթար օլունուր։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Լօնտրա 25 յունիս

Ինկիլիզ	գօնսոլիտ	100-3/8
Էհամը	Ռէմուտիէ այլլարը	16-13/16
»	» գարանտը	16-5/8
1865	Իսթիդրազը	19-1/4
1869	»	18-3/4
1871	»	76-3/4
1872	(Պոնտիւ Թրէզոր)	30-
1873	»	18-21/8
Օսմանը	Պանգասը	16-5/8
Ռուսիա	Իսթիդրազը 1873	89-
Մըսըր	Իսթիդրազը պիրլէշմիշ	76-1/4
»	Իսթիեազը (շլմէնտը.)	97-1/2
Տէվլէթի Ամէրիկէն	1877 Իսթիդրազը	89-1/4
Տարբա	սանիէէ	75-1/2
Մըսըրըն	Բօչիւտ Իսթիդրազը	98-3/4
1877	Մանարիսթան էհամը	165-
Դամպիօ	Բարիզ 3 այ վատէ	—

Բարիս, 25 յունիս

Ֆրանսէզ	ֆոնտսու 3%	86-10
»	» 5%	119-50
Էհամը	Ռէմուտիէ այլլարը	17-07½
»	» գարանտը	17-08½
1865	Իսթիդրազը	90-
1869	»	95-
1873	»	92-
Ռուսիէի	շլմէնտը. Թահվիլ.	85-75
Օսմանը	Պանգասը	671-25
Դրէտի	Լիոնէ	970-
Ռուս	ֆոնտսու 5% (1877	84-15/16
Ռուսիանըն	Շարք իսթիդրազը	59-1/2
Իթալիա	ֆոնտսու	95-90
Մըսըր	Իսթիդ. պիրլէշմիշ	387-50
Իսպանիա	խարիճի իսթիդրազը	26-
Դամպիօ	Լօնտրա իւզերինէ	25-25

Բարիս, (Պուլվար) 25 յունիս

Ֆրանսէզ	ֆոնտսու 5%	119-42½
Էհամը	Ռէմուտիէ	17-05

Վիէննա, 25 յունիս

Լօնտրա	իւզերինէ գանպիա	117-
Ռուսէի	տէմիր եօլ թահվիլաթը	27-50

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էհամ.	Ռէմ. յունիս 13 ազչմ. գբ.	18 21
»	» յունիս 15 սպհ. աչ	18-21
»	» Էն եիւքսէք	18-21
»	» Էն աշաղը	18-20
»	» Սաաթ 5 տէ	19-
1863	Իսթիդ. (Մութօն) 6% ֆ.	92-
1865	» » 6% ֆ.	93-
1869	» (Բինար) 6% ֆ.	92-
1872	» (Պոն տիւ Թրէզոր	29-1/2
1873	» (Բինար) 6% ֆ.	90-
Ռումէլի	շլմէնտրֆէր	58-3/4
Բաբար	դուրուշ	-
Հէվպէսիպ	»	47-1/2
Ադէն	Ֆոյիզի %	8-

ԱԴՈՒՈՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Դրէսդի ժէնէրալ 6%	6- 4
Սօսիէթէ ժէն 6%	5-18
Իսթանպոլ Պանգասը	10-55
Սօսիէթէ Օթման	3-35
Թրամվայ 5%	390-
Լավրիօմ (մատէն)	134-

ԱԳԶԵԼԷՐԻՆ ՕՒԱԶԱՍԸ

Օսմանը	մէրաբ 100 դրշտան Ղբ. ֆ.
Ինկիլիզ	մէրաբը 109 28
Ֆրանսէզ	ալթունու 87-22
Բօլ	90- 3
Դրէսդի	ալթունու 51-25
Պէեազ	մէճիտիյէ 198- 1
Մէթալիք	265-3/4
Պէշիք	212-1/2
Ալթըրգ	127-1/2
Պազըր	
Գարպոն	գայիմէսի գարիք 291

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էն	եիւքսէք 1045-
Էն	աշաղը 1045-
Սաաթ	5 տէ 1045-

ՍԱՀԻՊ ԴԱԶԷԹԱ — ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ